

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

ÖMER AYDIN -TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no:34813/02)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRAZBURG

25 Kasım 2008

İşbu karar AIHS'nin 44/2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Şekli düzeltmelere tabi olabilir.

USUL

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan (34813/02) no'lu davanın nedeni (T.C. vatandaşı) Ömer Aydın'ın (başvuran) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne 2 Temmuz 2002 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) Temel İnsan Haklarını güvence altına alan 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurudur.

Başvuran, İstanbul Barosu avukatlarından E. Keskin tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

Başvuran, 1940 doğumludur ve İstanbul'da ikamet etmektedir. Başvuran, askerlik hizmetini yaparken intihar eden Fatih Aydın'ın babasıdır ("F.Aydın" "başvuranın oğlu").

Askerlik hizmetine 25 Mayıs 2000 tarihinde Deniz Kuvvetlerinde başlayan F. Aydın, 9 Temmuz 2000 tarihinde dağıtımla birlikte Marmaris'teki Aksaz Deniz Üssü'ne ait gemilerden birine onbaşı olarak tayin edilmiştir.

2 Nisan 2001 tarihinde, başvuranın oğlu ile silah altına çağırılan başka bir asker arasında tartışma yaşanmış ve kavgaya dönüşen bu tartışma sırasında başvuranın oğlu arkadaşının burnunu kırmıştır. Başvuranın oğlu, 4 Haziran 2001 tarihinde kasten adam yaralamakla suçlanmıştır.

Başvuranın oğlu, 5 Haziran 2001 tarihinde izinden dönmüştür.

Mağdurun şikâyetini geri alması üzerine askeri mahkeme 6 Ağustos 2001 tarihinde F. Aydın hakkında açılan kovuşturmanın sona erdirilmesine hükmetmiştir. Dava dosyasında, ilgili şahsın ölümünden önce bu karar hakkında bilgilendirildiğine dair bir unsur bulunmamaktadır.

Başvuranın oğlu, 10 Ağustos 2001 tarihinde talebi üzerine önce Aksaz Askeri Hastanesi'ne ve oradan da doktor tavsiyesiyle 14 Ağustos 2001 tarihinde Muğla Devlet Hastanesi psikiyatri bölümüne sevk edilmiştir. Bu tarihte bir psikiyatr tarafından muayene edilen F. Aydın'ın asosyal olduğu ve anksiyete bozuklukları yaşadığı tespit edilmiştir. Doktor, kendisinin İzmir Askeri Hastanesi'ne sevk edilmesini önermiştir.

Başvuranın oğlu, 16 Ağustos 2001 tarihinde İzmir Askeri Hastanesi Psikiyatri Bölümü'nde bir kez daha muayene edilmiştir. Psikiyatri doktoru yine F. Aydın'ın anksiyete bozuklukları yaşadığını teşhis etmiştir. Durumun ilaç tedavisi veya başka bir müdahale gerektirmediği kanaatine varan doktor, hastanın on beş gün sonra tekrar muayeneye gelmesini önermiştir.

26 Ağustos 2001 günü saat 19 : 50 sıralarında, başvuranın oğlu, görevli olduğu gemi halen sahile bağlı iken, kendisini yakmaya kalkışmış ve ağır bir şekilde yaralanmıştır.

Bu amaçla, gaz lambaları için kullanılan gazyağı bidonunun bulunduğu dolabın kilidini kırarak bidonu almış, geminin güvertesine çıkmış ve gazyağını üzerine dökerek kendisini yakmak istemiştir. Akabinde denize atlayan ilgili şahıs daha sonra kendisini kurtaranlar

tarafından Aksaz Askeri Hastanesi'ne götürülmüş, buradan da uçakla Ankara Askeri Hastanesi'ne sevk edilmiştir.

1. Ceza soruşturması

28 Ağustos 2001 tarihinde, askeri savcılık resen bir soruşturma başlatmıştır. Askeri Savcı, olayın vuku bulduğu gemiye gelerek olay yeri durum tespiti yapmış ve gemi komutanı subay Ali Haydar Uçan, ikinci kaptan subay Resul Öztürk, astsubay Tanju Dolar, astsubay Ercan Bostancı, er Ahmet Cebeci, er Osman Altaş, er Mustafa Nural, er Fikret Özgür, er Seyfettin Şahin, er Davut Sonsuz ve er Şahin Doğu'nun ifadelerini almıştır.

Subay Ali Haydar Uçan ve Resul Öztürk, olayın meydana geldiği sırada gemide bulunmadıklarını beyan etmişlerdir. Başvuranın oğlunun görevini yerine getirirken disiplinsiz ve özensiz davrandığını, bu yüzden kendisini defalarca ikaz ettiklerini belirten subaylar, ayrıca onunla karşılaştıklarında ilgili şahsın kendilerine askerde canının sıkıldığını ve sabırsızlıkla askerliğinin bitmesini beklediğini söylediğini bildirmişlerdir. Kaptan ve ikinci kaptan ifadelerinde, F.Aydın'ın izinden döndükten sonra daha çok içine kapandığını ve toplum içine girmez olduğunu belirtmişlerdir. Komutanlara göre ilgili şahıs, izinden döndükten sonra hiçbir açıklama yapmadan sadece psikolojik sorunları olduğunu söyleyerek hastaneye sevk edilmesini istemiştir. İlk bakışta hastaneye sevk edilmesini gerektirecek herhangi bir psikolojik sorun görülmemesine rağmen komutanlar kendisinin hastaneye sevk edilmesini emretmişlerdir. Kaptan ve ikinci kaptan, başvuranın oğlunun intihara eğilimli olmadığını ve gözle görünür bir psikolojik sorunu bulunmadığını sözlerine eklemişlerdir. Kendileri son olarak, F. Aydın'ın hiçbir zaman arkadaşları tarafından hor görülmediğini ve aşağılanmadığını belirtmişlerdir. Subay Resul Öztürk, başvuranın oğlunun aile sorunları yaşadığını düşündüğünü, ancak bu konuda arkadaşlarına hiçbir şey anlatmadığını ve kanaatine göre bu eylemi sonuçlarını düşünmeden sadece istirahat izni alabilmek için gerçekleştirmiş olabileceğini ifade etmiştir.

Astsubay Tanju Dolar ve astsubay Ercan Bostancı verdikleri ifadelerde, F. Aydın'ın arkadaşlarıyla olan ilişkilerinde zor ve geçimsiz olduğunu, kendisinin disiplinsiz ve hatta bazen saldırgan davranışlarda bulunduğunu bildirmişlerdir. Yine aynı astsubaylar, ilgili şahsın aile sorunları ve mali sıkıntıları olduğunu duyduklarını, ancak intihar girişiminde bulunabileceğini gösteren hiçbir işaret görmediklerini eklemişlerdir. Subay Tanju Dolar başvuranın oğlunu olaydan hemen önce gördüğünü ve kendisinde herhangi anormal bir durum farketmediğini belirtmiştir. Astsubay Ercan Bostancı, F. Aydın'ın istirahat izni alabilmek için böyle davranmış olabileceğini ifade etmiştir. Her ikisi de, ilgili şahsın üstleri veya arkadaşları tarafından kötü muameleye tabi tutulmadığını doğrulamışlardır.

Erler Ahmet Cebeci, Osman Altıntaş, Mustafa Nural, Fikret Özgür, Seyfettin Şahin, Davut Sonsuz ve Şahin Doğu, başvuranın oğlunun disiplinsiz davranışlarda bulunduğunu ve arkadaşlarıyla olan ilişkilerde zor ve geçimsiz olduğunu bildirmişlerdir. Aynı erler onun içine kapanık ve asosyal olduğunu da ifade etmişler ve izinden döndükten sonra F. Aydın'ın tekrar izine çıkma arzusunu ısrarlı bir biçimde dile getirdiğini, ancak izni kalmaması dolayısıyla en azından bir istirahat izni almak için uğraştığını vurgulamışlardır. Yine bu erler, F. Aydın'ın gözle görünür bir psikolojik sorunu bulunmadığını, kendisinin intihar eğiliminde olmadığını ve böyle bir şey yapabileceğine işaret eden herhangi bir davranış gözlemlemediklerini bildirmişlerdir. Davut Sonsuz, bunlara ilaveten başvuranın oğlunun istirahat izni almak suretiyle askerlik süresini kısaltmak için çabaladığını belirtmiştir. Erler ayrıca, kendisinin üstleri veya arkadaşları tarafından kötü muameleye tabi tutulduğunu hiç görmediklerini

ekleyerek, komutanlarının her zaman kendisine karşı yapıcı bir tutum sergilediklerini, onun problemleriyle ilgilendiklerini ve hatta ona para yardımında bulunduklarını ifade etmişlerdir.

Başvuran, 29 Ağustos 2001 tarihinde askeri savcılığa müracaat ederek, Ankara Askeri Hastanesi'nde yatan oğlunun ifade vermesini talep etmiştir. Başvurana göre, hastanede yaptığı görüşmede oğlu komutanı tarafından dövüldüğü için bunalıma girdiğini ve bu yüzden kendisini yakmaya kalkıştığını bildirmiştir.

Askeri Savcı, aynı gün askeri hastaneye giderek F.Aydın'ın ifadesine başvurmuştur. İlgili şahıs ifadesinde, olay günü saat 18.00'e doğru arkadaşı Şahin Doğu ile bir nöbet konusunda münakaşa ettiklerini bildirmiş, bu münakaşa devam ederken astsubay Tanju Dolar'ın olay yerine geldiğini ve münakaşanın sebebini öğrenmeden kendisine tekme tokat vurmaya başladığını, zaten başta astsubay Fehmi Keben, Süleyman Çavuş ve Tanju Dolar olmak üzere bazı üstleri tarafından sık sık hakaret edilip dövüldüğünü ve bu durumdan çok etkilendiğini ifade ederek, subay Resul Öztürk'e olayı anlattığını, ancak onun da bu konuyla ilgilenmediğini belirtmiştir. İlgili şahıs ayrıca, adı geçen astsubaylar tarafından uygulanan baskının kendisini bunalıma sürüklediğini, astsubay Tanju Dolar tarafından haksız yere dövüldükten sonra artık kendisine hakim olamadığını ve askerden kaçmayı bile düşündüğünü itiraf ederek, içine düştüğü ruhsal bunalımdan ötürü boyun bölgesine gaz yağı dökerek kendisini yakmaya teşebbüs ettiğini belirtmiştir. Yine ilgili şahıs aynı ifadesinde, arkadaşları Davut Sonsuz, Muhammer Harmancı, Şahin Doğu, Dinçer Kalaycı, Özcan Kılıç ve Barış Özzehir'in adı geçen astsubayların kendisine uyguladıkları baskıya tanık olduklarını ileri sürmüştür.

1 Eylül 2001 tarihinde, F. Aydın tüm çabalara rağmen kurtarılamayarak yatırıldığı askeri hastanede vefat etmiştir. Aynı gün merhumun cesedi yüzeysel olarak incelenmiştir. Adli tıp doktorları vücudun % 91,5'inin üçüncü derecede yandığını tespit etmişler ve ölüm sebebini yanıklardan ötürü metabolik bozukluğa bağlı kalp ve kan dolaşımının durması olarak belirlemişlerdir. Ölüm nedenini kesin olarak belirleyen adli tıp doktorları ayrıca klasik otopsi yapılmasını gerekli görmemişlerdir.

Askeri Savcı, başvuranın oğlunun beyanları ışığında 4 Eylül 2001 tarihinde, arkadaşları ile suçladığı astsubayların ifadelerini almıştır.

Erler Dinçer Kalaycı, Barış Özzehir, Özcan Kılıç ve Muhammer Harmancı üzücü olayın vuku bulduğu gün başvuranın oğlu ile er Şahin Doğu arasında çıkan kavgayı görmediklerini beyan etmişlerdir. Yine aynı erler, adı geçen astsubayların ilgili şahsa kötü muamele uyguladığına da hiç tanık olmadıklarını ifade etmişlerdir.

Er Davut Sonsuz, olayın meydana geldiği gün kendisi de erlerin toplandığı salonda iken, F. Aydın ile er Şahin Doğu arasında bir nöbetle ilgili olarak basit bir ağız dalaşı yaşandığını belirtmiştir. Er Davut Sonsuz kesin bir dille astsubay Tanju Dolar'ın bu karşılıklı ağız dalaşından haberi olmadığını ve dolayısıyla bu kavgaya müdahale etmediğini belirtmiştir. Yine aynı er, F.Aydın'ın hiçbir zaman üstleri veya arkadaşları tarafından kötü muamele görmediğini ve aşağılanmadığını da ifadelerine eklemiştir.

Er Şahin Doğu ise, üzücü olayın meydana geldiği gün başvuranın oğlu ile bir nöbet yüzünden münakaşa ettiklerini ve o sırada orada bulunan er Davut Sonsuz'un olaya müdahale ederek kavganın büyümesini önlediğini ifade etmiştir. Yine aynı erin ifadelerine göre, astsubay Tanju Dolar münakaşa sırasında olay yerine gelmiş ve onlara bağırmaalarını söyleyerek

kavgalarının sebebini sormuş ve daha sonra da onları barıştırmıştır. Er Şahin Doğu ifadesinin sonunda, F. Aydın'ın üstleri tarafından kötü muamele gördüğüne hiç tanık olmadığını belirtmiştir.

Astsubay Fehmi Keben, disiplinsiz davranışları dolayısıyla başvuranın oğlunu birçok kez uyardığını ve durumu geminin ikinci kaptanına rapor ettiğini, ilgili şahsın asosyal olduğunu, içine kapanık yapısı dolayısıyla çevresine uyum gösteremediğini, dengesiz ve tutarsız davranışlar sergilediğini ve arkadaşları arasında asabi ve kavgacı olarak tanındığını ifade etmiştir. Astsubay Fehmi Keben, ilgili şahsın son zamanlarda yönetmeliğin öngördüğü izin günlerini tükettiği halde izine çıkmak istediğini ve dispansere sevkini talep ettiğini belirtmiştir. Astsubaya göre, F. Aydın bu eylemini istirahat izni alabilmek için yapmış, ancak sonuçları tahmininden çok daha vahim olmuştur. Son olarak, başvuranın oğlunun astsubay Tanju Dolar ve Süleyman Çavuş tarafından aşağılandığına veya dövüldüğüne hiç tanık olmadığını ifade eden astsubay Fehmi Keben, ayrıca arkadaşlarının ona kötü muamele uyguladıklarını da ne gördüğünü ne de duyduğunu belirtmiştir.

Astsubay Süleyman Çavuş ise, F. Aydın'ın asosyal, asabi ve kavgacı olduğunu, arkadaşlarıyla ilişki kurmakta güçlük çektiğini ve görevlerini önemsemediğini beyan etmiştir. Kendisini disiplinsiz davranışları dolayısıyla birçok kez uyardığını ve bu durumu geminin ikinci kaptanına rapor ettiğini vurgulayan astsubay Süleyman Çavuş, ayrıca F. Aydın'ın dengesiz ve garip hareketleri olduğunu belirterek, kanaatine göre bu davranışları askerliği sevmediği ve uyum gösteremediği için sergilediğini ifade etmiş ve kendisinde özel bir psikolojik sorun görmediğini bildirmiştir. Yine aynı astsubay, başvuranın oğlunun izin dönüşü daha çok içine kapandığını ve sık sık dispansere sevkini istediğini belirterek, ilgili şahsın bir gün, komutanın da bulunduğu bir ortamda: «Dispansere gitmek istiyorum, psikolojik sorunlarım var.» diye bağırdığını ve komutanın sorgulaması üzerine de : «Bu gemide görev yapmak istemiyorum.» dediğini vurgulamıştır. İlgili şahsın intihar eğiliminde olmadığını ifade eden Süleyman Çavuş, kanaatine göre F.Aydın'ın ikinci muayene için İzmir Askeri Hastanesi'ne gitmeden önce psikiyatri doktorunu etkilemek üzere kendisini hafifçe yaralamak istemiş olabileceğini belirtmiştir. Son olarak ne kendisinin ne de diğer üstlerinin ilgili şahsa hakaret etmediğini veya onu dövmediğini eklemiştir.

Astsubay Tanju Dolar, olay günü başvuranın oğlu ile başka bir er arasında meydana gelen münakaşa hakkında bazı açıklamalarda bulunmuştur. Bu açıklamalarda, erlerin toplandığı salondan gelen sesleri duyarak oraya gittiğini, salona girdiğinde Şahin Doğu'yu oturur vaziyette ve F. Aydın'ı ayakta gördüğünü, sınırlı bir şekilde ve yüksek sesle birbirlerine bağırdıklarına tanık olduğunu belirtmiştir. Kendilerine münakaşalarının sebebini sorduğunu ve bir nöbet hakkında tartıştıklarını öğrendiğini, bunun üzerine münakaşa eden her iki askere de sorunlarını böyle çözemeyeceklerini ve yetkili komutan gelince kendisine durumu bildirmeleri gerektiğini söylediğini ekleyen astsubay Tanju Dolar, daha sonra onları barıştırdığını ifade etmiş ve bu olay sırasında veya daha önce başvuranın oğluna hiçbir zaman vurmadığını ve hakaret etmediğini, dokuz yıllık kariyerinde asla böyle vukuatlar yüzünden cezalandırılmadığını belirtmiştir. Son olarak, iki yıldır astsubaylar Fehmi Keben ve Süleyman Çavuş ile birlikte aynı gemide görev yaptıklarını belirten astsubay Tanju Dolar, onların da askerlerden birine hakaret edip, kötü muamele uyguladıklarını hiç görmediğini beyan etmiştir.

11 Eylül 2001 tarihinde askeri savcılığa suç duyurusunda bulunan başvuran, oğlunun bir üstü tarafından dövüldüğünü ve bu yüzden psikolojisinin bozulduğunu iddia etmiştir. Başvuran ayrıca, üzücü olaydan on beş yirmi gün önce bir şahsın ona telefon ettiğini ve kendisini oğlunun komutanı olarak tanıttıktan sonra : «oğlunuza hiç terbiye vermemişsiniz, ama biz

öğreteceğiz» dediğini ileri sürmüştür. Başvuran, yaptığı telefon konuşmaları sırasında oğlunun, komutanı olan astsubayın kendisini taciz ettiğini söylediğini ve neredeyse işkence sayılabilecek uygulamalarda bulunduğundan şikâyetçi olduğunu belirtmiştir. İzmir Askeri Hastanesi'nde yapılan psikiyatrik muayeneden sonra yaptıkları telefon konuşmasında oğlunun, ne muayene sırasında ve ne de gemiye döndükten sonra herhangi bir tedavi gördüğünü ifade ettiğini söyleyen başvuran, oğlunun komutanı olan astsubayın kötü davranışları ve yetkililerin umursamazlığı sonucu depresyona girdiğini ileri sürmüştür.

Askeri Savcı, olayın meydana gelişinde ordunun herhangi bir hata veya ihmali bulunmadığı gerekçesiyle 18 Eylül 2001 tarihinde takipsizlik kararı vermiştir.

Askeri Savcı, başvuranın oğlunun 10 Ağustos 2001 tarihinde psikolojik sorunları hakkında üstlerini bilgilendirdiğini ve kendisinin önce Aksaz Askeri Hastanesi'ne oradan Muğla Devlet Hastanesi'ne ve son olarak da İzmir Askeri Hastanesi'ne sevk edildiğini ve en son gittiği yerde psikiyatrin kendisine anksiyete bozuklukları teşhisi koyarak, on beş gün sonra tekrar muayeneye gelmesini önerdiğini tespit etmiştir. F. Aydın daha sonra gemiye geri dönmüştür.

Askeri Savcı, soruşturma kapsamında ifadesi alınan askerlerin beyanlarına dayanarak başvuranın oğlunun sakin, içine kapanık ve kendini izole eden bir yapıya sahip olduğunu tespit etmiştir. F.Aydın'ın 5 Haziran 2001 tarihinde izinden döndükten sonra daha çok içine kapandığı ve toplum içine girmez olduğu, devamlı gemide olmaktan sıkıldığını ima ederek, hastaneye sevk edilmek istediği tespit edilmiş, ancak kendisinde psikolojik tedavi görmesini gerektirecek bir durum gözlemlenmemiştir. İzin günlerinin bitmesinden sonra, F.Aydın'ın hastaneye sevk edilme talepleri arkadaşları tarafından istirahat izni almak için çabalama şeklinde yorumlanmış ve ciddiye alınmamıştır. Zaten, ilgili şahsın hastaneye sevk edilme talepleri ihtiyati olarak kabul edilmiş ve hastaneye gittiğinde kendisine istirahat izni verilmesini gerektirecek herhangi bir psikolojik sorun gözlemlenmemiştir. Ayrıca, başvuranın oğluna yönelik herhangi bir kötü davranış veya insanlık dışı muamele tespit edilmemiş, hatta görevlerine itina göstermemesine ve disiplinsiz hareketler sergilemesine rağmen üstleri ona karşı her zaman yapıcı bir tutumla yaklaşmışlardır.

Askeri Savcı, olayın meydana geldiği yerde elde edilen bilgileri, tanık ifadelerini ve dava dosyasında bulunan tüm unsurları göz önüne alarak, başvuranın oğlunun bu eylemi istirahat izni alabilmek amacıyla gerçekleştirdiğine hükmetmiş ve ilgili şahsın sentetik kumaştan yapılma üniformasının çabuk alev alacağını düşünemeyerek amacını aşan bir eylemin kurbanı olduğu sonucuna varmıştır. Askeri Savcı, başvuranın 11 Eylül 2001 tarihli dava dilekçesinde oğlunun adı bilinmeyen bir astsubay tarafından kötü muamele gördüğü yönündeki iddialarını mesnetsiz olarak değerlendirmiştir.

Askeri mahkeme, 24 Ocak 2002 tarihinde başvuranın bu karara yaptığı itirazı reddetmiştir.

2. İdari soruşturma

26 Ağustos 2001 tarihinde, olayın hemen ardından, olayın ilk soruşturmasını yapmak üzere subay ve astsubaylardan oluşan bir idari soruşturma komisyonu («komisyon») görevlendirilmiştir. Komisyon, aynı gün olayın görgü tanığı iki çavuş ile sekiz erin ifadesine başvurmuştur. Görgü tanıkları ifadelerinde, başvuranın oğlunu her tarafı alevlerle kaplı bir vaziyette güvertede koşarken ve sonra da denize atlarken gördüklerini beyan etmişlerdir.

Komisyunun 3 Eylül 2001 tarihinde sunduğu raporda, olayın meydana gelişinde personelin herhangi bir sorumluluğu olmadığı ve ayrıca denetim ve gözetim konusunda da görev ihmali görülmediği açıklanmıştır.

Komisyon ayrıca F. Aydın'ın gemiye geldiğinde entegrasyon eğitiminin yanı sıra gemide güvenlik önlemleri ve kazaları önleyici tedbirler hakkında da eğitim aldığını tespit etmiştir. Yine komisyon, başvuranın oğlunun kendisi hakkında başlatılan cezai kovuşturma sonucunda askerliğinin uzayacağından endişe duyduğunu belirlemiştir. Komisyon, ilgili şahsın içerisine düştüğü ruhsal bunalım dolayısıyla bile bile kendisini yakarak bir istirahat izni elde etmek ve böylece askerlik süresini kısaltmak istediği kanaatine varmıştır. Komisyon bu sonuca F. Aydın'ın şahsi günlüğüne ve arkadaşları Emre Bakır, Şahin Doğu ve Davut Sonsuz'un ifadelerine dayanarak ulaşmıştır. Bu konuyla ilgili olarak Emre Bakır, başvuranın oğlunun askerliğinin uzayacağından endişe ettiğini ve izinden döndüğünden beri ruh halinin tamamen değiştiğini ifade etmiştir. Emre Bakır'ın kanaatine göre, aile sorunları yaşayan F. Aydın'ın kendisini hafifçe yaralayarak askerliğini kısaltmak istemiş olması muhtemeldir. Şahin Doğu ise, ilgili şahsın kendisini hafifçe yaralayarak bir istirahat izni koparmayı ve böylece askerlik süresini kısaltmayı planladığını ifade etmiştir. Son olarak Davut Sonsuz verdiği ifadede, F. Aydın'ın izinden döndükten sonra çok asabi görüldüğünü ve sık sık « İzmir Hastanesi'nden doksan günlük bir hava değişimi alsam, askerliğim biter.» dediğini, ayrıca eğer hakkında başlatılan ceza yargılaması sonucunda mahkûm edilirse askerden firar edeceğini bile söylediğini belirtmiştir.

F. Aydın günlüğünde, bazı bölümleri okunaksız olsa da, kendisine karşı kötü muamele veya baskı uygulandığından bahsetmemektedir. Günlüğün hiçbir yerinde intihar iması bulunmamaktadır. İlgili şahıs günlüğünde bilhassa üzerindeki bıkkınlığı ve bir an önce askerliğini bitirme arzusunu dile getirmiştir.

Türk hükümeti, başvuranın oğlunun sorunlarını gün ışığına çıkarmak üzere bir ön soruşturma başlatmıştır. Gerçekleştirilme tarihi belli olmayan ve danışman psikolog tarafından yürütülen bu soruşturmaya göre, başvuranın oğlunun orduya adaptasyonu ve üstlerine karşı davranışları normal bulunmuştur. Yine bu soruşturma raporunda, ilgili şahsın diğer askerlerle olan ilişkileri ilk dört dönem için normal, ancak son dönem için kötü olarak değerlendirilmiştir. F. Aydın'ın kişiliği ile ilgili olarak psikoloğun belirttiği ve üstleri tarafından göz önüne alınması gereken bir husus da, kendisinin dengesiz, asabi/ kavgacı ve dalgın olduğudur.

HUKUK

I. AİHS'NİN 3. MADDESİNİN İHLÂL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran, AİHS'nin 3. maddesine atıfta bulunarak, oğlunun üstlerinden gördüğü kötü muamele sonucu hayatına son verdiğini ve askeri savcılığın gerçek bir soruşturma yapmadığını iddia etmektedir.

AİHM, başvuru konusu olayların hukuki tanımlamasını yapma yetkisinin bulunduğunu, tarafların yaptığı tanımlamalarla sınırlı olmadığını belirtir. AİHM, *jura novit curia* ilkesi gereğince birçok şikâyeti dava taraflarının atıfta bulunmadığı madde veya paragraf bakımından resen incelemiştir. Bir şikâyet yalnızca ileri sürülen basit hukuki araç ve argümanlarla değil ortaya koyduğu gerçek olgularla karakterize edilir. (bakınız, *mutatis mutandis*, *İtalya aleyhine Guerra ve diğerleri davası*, 19 Şubat 1998, prg. 44, *Karar ve hükümlerin derlemesi* 1998-I).

Ortaya çıkan gerçekler ışığında AİHM, başvuranın şikâyetini AİHS'nin 2. maddesi bakımından incelemeye karar vermiştir.

A. Kabuledilebilirliğe ilişkin

Hükümet, başvuranın tazminat elde etmek üzere ulusal hukukta öngörülen idari ve sivil mahkemelere başvurma hakkını kullanmadığından iç hukuk yollarının tüketilmesi koşulunu yerine getirmediğini ileri sürmektedir.

AİHM, olayın meydana gelmesinden hemen sonra ceza yargılamasının resen devreye sokulduğunu ve bu amaçla yürütülen soruşturmaların takipsizlikle sonuçlandığını gözlemlemektedir. Buna karşın başvuran, askeri savcılığa suç duyurusunda bulunmuş ve Ankara'da hastanede yatan oğlunun dinlenmesini talep ederek soruşturmaya katkı sağlamıştır. Ayrıca, takipsizlik kararına itiraz hakkını da kullanmayı ihmal etmeyen başvuranın, Hükümet'in ileri sürdüğü gibi, bir de idari ve sivil mahkemelere başvurması gerekmemektedir (bakınız, bu anlamda, *Türkiye aleyhine Salgın davası*, n° 46748/99, prg. 61, 20 Şubat 2007). Dolayısıyla AİHM, Hükümetin bu iddiasını reddetmektedir.

Tarafların öne sürdüğü tüm argümanları dikkate alan AİHM, incelemenin şu aşamasında çözümlenemeyecek derecede ciddi olgusal ve hukuki sorular ortaya koyan bu şikâyet konusunun esas bakımından incelenmesi gerektiğini, AİHS'nin 35. maddesinin 3. paragrafı çerçevesinde başvurunun dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca, başka açılardan bakıldığında da kabuledilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder. Bu nedenle başvuru kabuledilebilir niteliktedir.

B. Esasa ilişkin

1. Tarafların argümanları

Başvuran, üstlerinden sürekli olarak gördüğü fiziki ve sözlü şiddet sonucu oğlunun ruhsal bunalıma girdiğini öne sürmektedir.

Hükümet, başvuranın oğlunun üstleri tarafından şiddet gördüğü yönündeki bu iddialarının mesnetsiz olduğunu savunmaktadır. Hükümet ayrıca, intihar sorumluluğunun olayda hiçbir hata veya ihmali bulunmayan askeri yetkililere yüklenemeyeceğini ileri sürmekte ve başvuranın oğlunun da diğer silah altına çağırılanlar gibi askerlik yapmaya elverişli olup olmadığının belirlenmesi için fiziki ve psikolojik muayeneden geçirildiğini ve kendisine gerekli temel eğitimin verildiğini hatırlatmaktadır. Hükümet, F. Aydın'ın saldırgan tavırları ile askerlik hizmeti hakkındaki tereddütlerinin 5 Haziran 2001 tarihinden itibaren yani izinden döndükten sonra arttığını, bu nedenle ilgili şahsın psikolojik yardım aldığını ve kendi isteği üzerine önce Aksaz Hastanesi'ne oradan Muğla Devlet Hastanesi'ne ve son olarak da İzmir Askeri Hastanesi'ne sevk edildiğini vurgulamaktadır.

Hükümet savunmasında, F. Aydın'ın üstlerince, adıgeçenin intiharına ilişkin gerçek ve yakın bir tehdit bulunduğunun bilinmediğini, zira ilgili şahsın birçok doktor tarafından muayene edildiği halde, hiçbir doktorun kendisinde intihar edebilecek derecede ciddi bir psikolojik sorun teşhis etmediğini vurgulamaktadır. Hükümet ayrıca, F. Aydın'ın intihar riski taşıyan ruhsal bir bozukluk içerisinde bulunduğunu gösteren herhangi bir davranış gözlemlenmediğini

ve bu yüzden hiç kimsenin onun bu eylemi gerçekleştireceğini önceden kestiremediğini savunmaktadır.

Hükümet, aynı zamanda başvuranın oğlunun hakkında yürütülen ceza yargılaması sonucu askerliğinin uzayacağından endişe duyduğunu ve bu yüzden arkadaşlarına sık sık istirahat izni alma arzusunu söylediğini vurgulamaktadır.

Hükümet savunmasının sonunda, üzücü olayla ilgili olarak idari ve ceza soruşturmalarının yürütüldüğünü hatırlatmaktadır.

2. AİHM'nin değerlendirmesi

a) Başvuranın oğlunun ölümü

AİHM, ilk olarak, AİHS'nin ikinci maddesinin ilk cümlesinin, devlete yalnızca kasıtlı ve kanunsuz ölüme sebebiyet vermekten kaçınma zorunluluğu değil aynı zamanda hukukuna tabi olan kişilerin yaşamlarını korumaya yönelik gerekli tedbirleri alma zorunluluğu getirdiğini hatırlatmaktadır. AİHM, AİHS'nin 2. maddesinin belirlenen koşullarda kişiyi üçüncü şahıslara, istisnai koşullarda da kişinin kendisine karşı koruması için yetkililere uygulamaya yönelik önleyici pozitif yükümlülük yüklediği kanaatindedir (*Birleşik Krallık aleyhine Keenan davası*, n° 27229/95, prg. 88-89, CEDH 2001-III, *Türkiye aleyhine Ataman davası*, n° 46252/99, prg. 54, 27 Nisan 2006, ve daha yakın tarihte *Türkiye aleyhine Abdullah Yılmaz davası*, n° 21899/02, prg. 55, 17 Haziran 2008).

Zorunlu askerlik hizmeti için de tartışma götürmez bir şekilde geçerli olan bu yükümlülük (*Alvarez Ramon-İspanya*, başvuru no:51192/99), devletlere etkili önlem almak için yasal ve idari bir çerçeve oluşturma asli görevini getirmektedir. Dolayısıyla, askerliğin zorunlu olduğu ülkelerde Devlet'in özel bir itinayla hareket etmesi ve psikolojik rahatsızlıkları bulunan askerler için uygun önlemler ve tedavi öngörmesi gerekmektedir. Bu itibarla, yukarıda belirtilen yasal ve idari çerçevenin, askerlik görevini yerine getirenleri maruz kaldıkları askerliğe bağlı tehlikelere karşı koruyacak pratik önlemlerin alınmasını ve eksiklikleri ve çeşitli düzeylerdeki amirler tarafından yapılan hataları tespit etmeye imkan tanıyacak uygun prosedürlerin yerine getirilmesini sağlayacak şekilde gerçekleştirilmesi gerekmektedir (*Türkiye aleyhine Kılınç ve diğerleri davası*, n° 40145/98, 7 Haziran 2005, prg. 41 *in fine*, ve *Abdullah Yılmaz*, ilgili bölüm, prg. 56). Bu bağlamda, ilgili sağlık kurumlarının da silah altına çağırılan askerlerin korunmasını sağlayacak önlemleri alması gerekmektedir, zira bazı durumlarda silah altındaki askerlerin sağlıklarını ilgilendiren konularda ortaya çıkan eksiklik ve aksaklıklar askeri tıp kurumlarının AİHS'nin 2.maddesinin esası açısından sorumluklarını gündeme getirebilir (*Kılınç ve diğerleri*, ilgili bölüm, prg. 42, ve *Salgın*, ilgili bölüm, prg. 77).

Bununla birlikte, bu zorunluluk, yetkili mercilere dayanılmaz ve aşırı bir yük getirmeyecek şekilde yorumlanmalı ve insan davranışlarının öngörülemezliği de gözönüne alınmalıdır (*Keenan*, ilgili bölüm, prg. 90, ve *Salgın*, , ilgili bölüm, prg. 78).

Mevcut davada, başvuranın oğlunun intihar ettiği konusunda bir fikir ayrılığı bulunmamaktadır. İhtilafın konusu, ilgili şahsı intihara kadar götüren koşullar üzerine kurulmaktadır. Başvurana göre, üstlerinden gördüğü baskı oğlunu intihara sürüklemiştir. Başvuranın oğlu olayın meydana geldiği gün astsubay Tanju Dolar tarafından haksız yere dövüldükten sonra tamamen kontrolünü yitirmiş ve kendisini öldürmeye karar vermiştir.

AİHM, bu iddiaların somut ve doğrulanabilir kanıtlara dayanmadığını ve hiçbir tanık ifadesi veya başka kanıtlayıcı unsurun bu iddiaları desteklemediğini dikkate almaktadır. Sonuçta, idari ve ceza soruşturmaları çerçevesinde, olayın meydana geliş şartlarını aydınatabilecek her askeri personelin ifadelerine başvurulmuştur. Ayrıca, başvuranın oğlunun 28 Ağustos 2001 tarihinde Ankara Askeri Hastanesi'nde yapılan mülakatta suçlayıcı ifadeler kullanmasından sonra, suçlanan astsubaylar ile kendi arkadaşları konuyla ilgili olarak dinlenmiştir. Ancak, alınan bu ifadelerde F. Aydın'ın kötü muameleye maruz kaldığını doğrulayan hiçbir unsur bulunmamaktadır. Üzücü olaydan kısa bir süre önce ilgili şahsın başka bir askerle ağız dalaşı yaptığı bir gerçek olsa da, suçlanan astsubay Tanju Dolar ile olaya tanık olan diğer iki askerin verdikleri ifadeler başvuranın oğlunun hastanede anlattığı hikayeyi doğrulamamaktadır. AİHM, başvuranın iddiaları ve merhum oğlunun verdiği ifadeler dışında bu kötü muamele iddialarının tanık ifadeleri ya da diğer kanıt unsurlarıyla kesin bir yargıya ulaştıracak şekilde desteklenmediğini gözlemlemektedir.

Bununla birlikte, askeri yetkililerin başvuranın oğlunun intihar etmesi için ortada gerçek bir tehlike olduğunu bilip bilmediklerini ya da bilmeleri mi gerektiğini; şayet ilk sorunun cevabı olumlu ise bu riskin önlenmesi için sözkonusu yetkililerin, kendilerinden makul olarak beklenen her şeyi yerine getirip getirmediğinin anlaşılması gerekmektedir (*Kılınç ve diğerleri*, ilgili bölüm, prg. 43).

Mevcut dava dosyasında, başvuranın oğlunun orduya katılmadan önce de akli dengesinin intihara sürükleyecek derecede bozuk olduğunu gösteren herhangi bir kanıt bulunmamaktadır. Askere alınmadan önce ilgili şahıs üzerinde yapılması gereken psikiyatrik muayeneler hakkında elinde herhangi bir belge bulunmamasına rağmen AİHM, başvuranın da konuyla ilgili bir itirazı olmamasını dikkate alarak, ilgili şahsın askerlik yapmaya elverişli olup olmadığı konusu üzerinde daha fazla vakit kaybedilmesini gereksiz bulmaktadır. Ayrıca, eldeki belgelere göre, ilgili şahıs orduya katılmadan önce askeri makamlara bu derece önemli sorunları olduğunu bildirmemiştir.

Ne zaman olduğu belirlenemese de başvuranın oğlu askerlik hizmetine karşı bıkkınlık duymaya başlamış ve askerlik yaptığı sürece saldırgan bir davranış biçimi sergilemiştir. Bu saldırgan tutum, 2 Nisan 2001 tarihinde meydana gelen bir sürtüşmede arkadaşını yaralamaya kadar varmıştır.

Üstleri ile arkadaşlarının beyanlarına göre, F. Aydın'da gözlemlenen bu davranış bozuklukları izinden döndüğü 5 Haziran 2001 tarihinden sonra daha da artmıştır. Zaten, ilgili şahıs o tarihlerde üstlerine psikolojik sorunlarından bahsetmiş ve onlar da 10 Ağustos 2001'de kendisini Aksaz Askeri Hastanesi'ne sevk etmişlerdir. Hastane başhekimisi kendisinin Muğla Devlet Hastanesi psikiyatri bölümüne sevk edilmesini istemiş ve 14 Ağustos 2001 tarihinde bu sevk gerçekleşmiştir. Muayene sonrasında, başvuranın oğlunun asosyal olduğu ve anksiyete bozuklukları yaşadığı anlaşıncı, doktor kendisinin İzmir Askeri Hastanesi'ne sevk edilmesini istemiştir. 16 Ağustos 2001 tarihinde, F. Aydın İzmir Askeri Hastanesi'ne sevk edilmiş ve hastanenin psikiyatri doktoru raporunda ilgili şahsın anksiyete bozuklukları yaşadığını ve durumunun tedavi veya müdahale gerektirmediğini bildirmiştir. Doktor, başvuranın oğlunun tekrar muayene edilmek üzere on beş gün sonra gelmesini istemiştir. İlgili şahıs bu muayene tarihinden önce yani 26 Ağustos 2001'de intihar etmiştir.

AİHM, başvuranın oğlunu olaydan on gün önce gören son psikiyatrin kendisine ilaç tedavisi veya başka bir müdahale önermediğini tespit etmektedir. Dosyada bulunan unsurlara dayanarak psikiyatrin tutumunu hatalı veya tedbirsiz bir davranış olarak nitelemek mümkün

değildir. AİHM'nin görevi, 'şayet ilgili şahıs hemen tedavi altına alınsaydı bu trajik olayın önüne geçilebilir miydi' sorusuna cevap aramak değildir.

Buradan yola çıkılarak, orduya katıldıktan sonra davranış bozukluğu gösteren askerlerin tedavi ve denetimi konusunda Devlet'in uygulamaya koyduğu sistemin yeterli olup olmadığı sorgulanabilir (*Ataman*, ilgili bölüm, prg. 61). Bununla birlikte, bilhassa intihara yatkınlık belirtileri karşılaştırıldığında, ciddi ve belirgin akli denge bozukluklarının görüldüğü müteveffa Kılınç ve müteveffa Ataman davalarıyla mevcut dava koşullarının benzerlik göstermediği açıktır. (*Kılınç ve diğerleri*, ilgili bölüm, prg. 44-45, ve *Ataman*, ilgili bölüm, prg. 12, 13, 58).

Başvuranın oğlu her ne kadar kendisini iyi hissetmediğini defalarca belirtmiş olsa da, genel davranışlarına bakarak böyle bir eylemi gerçekleştireceğini kestirmek kolay değildir. Arkadaşlarının ifadelerine göre ilgili şahıs, gerçek ve yakın bir intihar riski taşıdığını belli eden veya böyle bir eylemi gerçekleştirmeye hazır olduğunu gösteren bir davranış biçimi sergilememiştir. Ayrıca, sorununu çözmek üzere bilinmeyen bir tarihte ilgili şahısı muayene eden bir psikolog da yine onun gerçek ve yakın intihar riski taşıdığını teşhis etmemiştir. Son olarak, başvuranın oğlunu gören hiçbir doktor bu yönde ciddi bir risk olduğunu tespit etmemiştir.

Dolayısıyla mevcut davada, F.Aydın'ın üstleri onun ruhsal durumunu kontrol altında tutmak amacıyla gerekli önlemleri almamakla ve intiharı engellemek için daha fazla çaba göstermemekle suçlanamaz. Son olarak, dava dosyasında, başvuranın oğlunun izinden dönmeden önce psikolojik yardım istediğini gösteren herhangi bir kanıt belgesi bulunmamaktadır. Tüm bu olgular ışığında AİHM, askeri yetkililerin F. Aydın'ın gerçek ve yakın intihar etme riski taşıdığını tahmin edemeyecekleri kanaatine varmaktadır. İlgili şahısta görülen davranış bozukluklarının üstleri tarafından bir intihar yatkınlığı olarak algılanması beklenemez.

Sonuç olarak, AİHM'in kanaatine göre AİHS'nin 2. maddesi esas bakımdan ihlâl edilmemiştir.

b) Askeri makamlar tarafından yürütülen soruşturmalar

Mevcut davada, AİHM'nin daha önce yukarıda da belirttiği gibi, askeri yönetmelikler, bilhassa orduya katıldıktan sonra başvuranın oğlunun ruh halini anlamak ve kontrol altında tutmak açısından bir ölçüde yetersiz kalmıştır. Bu durumun olayların gelişmesinde önemli bir rol oynadığı inkâr edilemez. Bu itibarla, yukarıda yapılan tespit bu şikâyetin AİHS'nin 2. maddesinde yer alan usule ilişkin yükümlülükler açısından incelenmesini etkilemez (bakınız, bu anlamda, *Salgın*, ilgili bölüm, prg. 85).

Mevcut davaya benzer davalarda, ölümle sonuçlanan olayların meydana geliş şartları ile diğer sorumlulukların belirlenmesi için, yaşama hakkını koruyan kanunlar çerçevesinde bağımsız bir soruşturma yapılmasının gerekliliği vurgulanmıştır (*Salgın*, ilgili bölüm, prg. 86).

Mevcut davada, olaydan hemen sonra bir ceza soruşturması başlatılmış ve daha sonra bunu idari bir soruşturma takip etmiştir. Yargı organları, olayların nasıl geliştiğini gün yüzüne çıkarmak üzere soruşturma başlatmış olsalar da, niçin askeri yönetmeliğin bilhassa orduya katıldıktan sonra başvuranın oğlunun ruh halini anlamak ve kontrol altında tutmak açısından bir ölçüde yetersiz kaldığını araştırmamışlardır. AİHM, soruşturmayı yürüten makamların, tıbbi kurumların tedbirsiz davranıp davranmadıklarını ya da hatalı karar verip vermediklerini

tam olarak araştırmadan soruşturmayı tamamladıklarını tespit etmektedir. Bu noktada, ne askeri savcı ve ne de idari soruşturma komisyonu, başvuranın oğlunu muayene eden farklı doktorların ve bilhassa intihardan on gün önce İzmir Askeri Hastanesi'nde ilgili şahısı gören psikiyatrin ifadelerine başvurmamışlardır. Soruşturma sonuçlarında bu bağlamda ortaya çıkabilecek olası sorumluluklara dair herhangi bir bilgi yer almamaktadır.

Ayrıca AİHM, F. Aydın ile er Şahin Doğu arasında geçen tartışma konusuyla ilgili olarak dinlenen tanık ifadelerinde çelişkili beyanlar bulunduğunu tespit etmektedir. Oysa, başvuran ile er Şahin Doğu'nun verdikleri ifadelere göre astsubay Tanju Dolar tartışmaya müdahale etmiştir, zaten astsubay da bunu doğrulamıştır, yalnızca er Davut Sonsuz aksini beyan etmiştir. Tüm bunlara rağmen askeri savcı, bu noktayı aydınlatmaya çalışmamıştır.

AİHM'ne göre, yukarıda tespit edilen bu ihmaller, yapılan soruşturmanın hem ciddiyetini ve hem de bir erin ölümüyle sonuçlanan gelişmeleri tatmin edici bir şekilde aydınlatma kapasitesini zayıflatmıştır. Dolayısıyla AİHM'nin, F. Aydın'ı ölüme sürükleyen gerçek gelişmelerin doğru bir şekilde değerlendirildiğini ve tespit edildiğini kabul etmesi mümkün değildir.

Bu itibarla, AİHS'nin 2. maddesinin usule ilişkin bölümü ihlâl edilmiştir.

II. AİHS'NİN 6. VE 13. MADDELERİNİN İHLÂL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran, AİHS'nin 6. ve 13. maddelerine atıfta bulunarak, askeri savcı ve askeri mahkemenin tarafsız ve bağımsız olmadığını iddia etmektedir.

AİHM, bu şikâyetin yukarıda irdelenen şikâyetle bağlantılı olması dolayısıyla aynı şekilde kabuledilebilir ilan edilmesini uygun görmektedir.

Mevcut davada 2. maddeyle ilgili bulguların ortaya çıkması dolayısıyla AİHM, davanın ayrıca 6. ve 13. maddeler açısından incelenmesini gerekli bulmamaktadır.

III. AİHS'NİN 14. MADDESİNİN İHLÂL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran son olarak, oğlunun Kürt menşeli olması dolayısıyla AİHS'nin 14. maddesi bağlamında bir ayrımcılığa maruz kaldığını iddia etmektedir.

AİHM, bu şikâyeti başvuranın sunduğu şekilde incelemiştir. AİHM, elinde bulunan tüm unsurlar ışığında, AİHS ve Protokolleriyle teminat altına alınan hak ve özgürlüklerin herhangi bir şekilde ihlâl edilmediğini gözlemlemektedir.

Sonuç itibarıyla, bu şikâyet dayanaktan yoksun bulunduğundan AİHS'nin 35. maddesinin 3. ve 4. fıkraları uyarınca reddedilmelidir.

IV. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

A. Manevi tazminat

Başvuran, manevi tazminat talebinde bulunmakta ancak miktar belirtmemektedir.

Hükümet, manevi tazminat ödenmesinin gerekli olmadığı kanaatindedir.

Hakkaniyete uygun olarak AİHM, başvurana 2.500 Euro manevi tazminat ödenmesi gerektiği kanaatindedir.

B. Yargılama masraf ve giderleri

Başvuran, yargılama masraf ve giderlerine ilişkin olarak talepte bulunmamaktadır.

Bu itibarla AİHM, yargılama masraf ve giderleri kapsamında tazminat ödemeye gerek olmadığı kanaatindedir.

C. Gecikme faizi

Gecikme faizi Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı orana üç puanlık bir artış eklenerek belirlenecektir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, AİHM, OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun AİHS'nin 2., 6. ve 13. maddeleri kapsamında yapılan şikayetlere ilişkin kısmının *kabuledilebilir*, geri kalan kısmının *kabuledilemez* olduğuna;
2. AİHS'nin 2. maddesinin esas bakımından *ihlal edilmediğine*;
3. AİHS'nin 2. maddesinin usul bakımından *ihlal edildiğine*;
4. AİHS'nin 6. ve 13. maddeleri kapsamında yapılan şikayetlerin ayrıca incelenmesine *gerek olmadığına*;
5. a) AİHS'nin 44/2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, her türlü vergiden muaf tutularak ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden YTL çevrilmek üzere, Savunmacı Devlet tarafından başvurana 2.500 Euro (iki bin beş yüz Euro) manevi tazminat *ödenmesine*;
b) sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar Hükümet tarafından, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz *uygulanmasına*;
6. Adil tatmine ilişkin diğer tüm taleplerin *reddine*;

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. paragraflarına uygun olarak 25 Kasım 2008 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.